

ADATOK A BORONKA-MELLÉKI TÁJVÉDELMI KÖRZET BÖGÖLY ÉS KATONALÉGY FAUNÁJÁHOZ (Diptera: Tabanidae, Stratiomyidae)

TÓTH SÁNDOR

Bevezetés

A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet Kétszárnyú (Diptera) faunájáról az első adatokat a közigazgatásilag Böhönyéhez tartozó Erdősház l.-nél 1987–1988-ban rövidebb-hosszabb ideig működött Malaise-csapda szolgáltatta. A területen viszonylag intenzív célvizsgálatok 1989 és 1991 között folytak. A személyesen és Malaise-csapdával gyűjtött anyag nagyobb részének publikálása már megtörtént a tájvédelmi körzet élővilágáról készült kötetben (TÓTH 1992a, 1992b, 1992c). Ezúttal a viszonylag szerény, de a terület szempontjából mégis jelentősnek nevezhető bögöly (Tabanidae) és katonalégy (Stratiomyidae) adatok a szokásos módon történő közreadására kerül sor.

A gyűjtőhelyek egy-két kivétellel megegyeznek a többi kétszárnyú csoporttal, kiegészítve ezúttal az UTM kóddal.

Gyűjtőhelylista:

- XM 85 Búsvári-halastó (Mesztegnyő)
- XM 84 Erdősház l. (Böhönye)
- XM 95 Felsőkak (Mesztegnyő)
- XM 94 Galabárdpuszta (Nagybajom)
- XM 85 Gyótapuszta (Marcali)
- XM 94 Homokpuszta (Nagybajom)
- XM 85 Hosszúvíz
- XM 85 Kis-gyótai-erdő (Marcali)
- XM 94 Lencsepusztai-halastó (Nagybajom)
- XM 84 Mernyei-erdő (Böhönye)
- XM 84 Mernyei-tó (Böhönye)
- XM 95 Mély-éger (Mesztegnyő)
- XM 94 Mély-égeri-halastó (Mesztegnyő)
- XM 84 Soponyai-halastó (Mesztegnyő)

A dolgozatban a faunisztikai alapadatok közül szerepel a konkrét gyűjtőhely, a teljes dátum, valamint a hím és nőstény egyedekre bontott példányszám. A gyűjtő neve (rövidítve) csak abban az esetben van feltüntetve, ha az nem Tóth Sándor.

Alkalmazott rövidítések:

- JZS= Józán Zsolt
- NL= Németh Lajos
- MAL= Malaise-csapdával gyűjtve

Az anyag meghatározásához túlnyomórészt a Magyarország Állatvilága idevágó füzetei (MAJER 1977, 1987), esetenként CHVÁLA et al. (1972) és ROZKOŠNÝ (1982) szolgáltatták az alapot. Nomenklatura tekintetében a palearktikus légykatalógus megfelelő kötete (CHVÁLA 1988, ROZKOŠNÝ–NARTSHUK 1988) volt az irányadó.

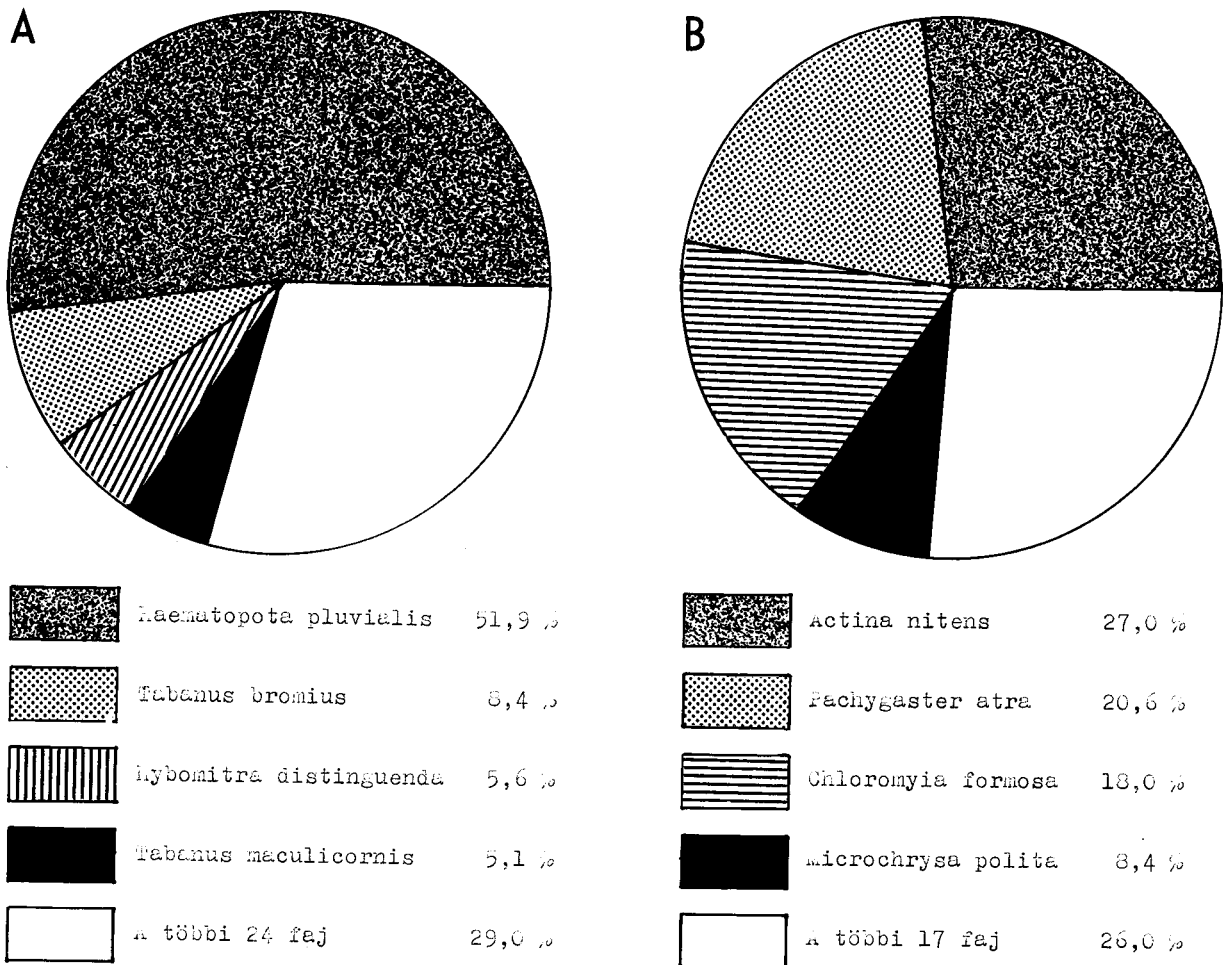
Bögölyök (Tabanidae)

Magyarország bögöly faunájáról viszonylag sok kisebb-nagyobb munka (pl. MAJER 1985, 1987) jelent már meg. Ezekben azonban nem található a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetre vonatkozó közlés.

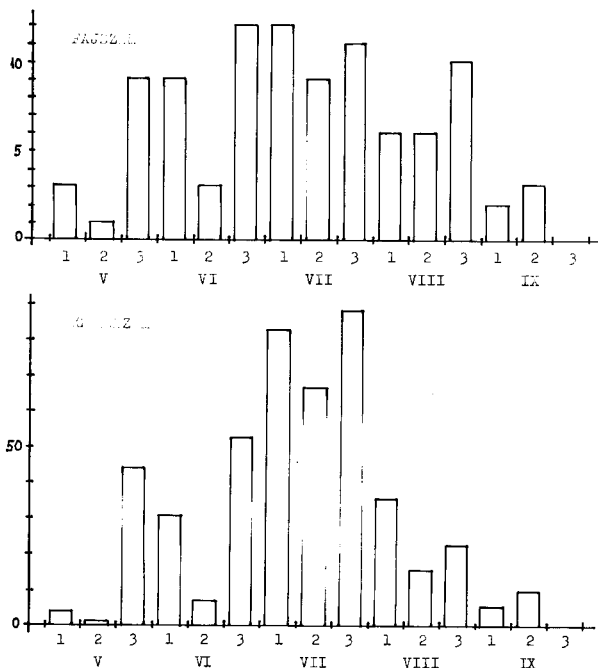
A tájvédelmi körzet Tabanidae faunája az eddigi vizsgálatok során fajszám tekintetében nem bizonyult különösebben gazdagnak. Az előkerült 25 faj a hazai fauna 42%-át képviseli. A jelek szerint zömében az általánosan elterjedt, gyakori bögölyök élnek a területen. A fauna mennyiségi összetételében kiemelkedően magas részesedésével (51,9%) első helyen áll a *Haematopota pluvialis*. Jelentős számban van még képviselve a *Tabanus bromius* (8,4%), a *Hybomitra distinguenda* (5,6%) és a *Tabanus maculicornis* (5,1%). Ez a 4 faj teszi ki a 466 példányból álló teljes anyag 71 %-át. (1. ábra: A).

Feltétlenül kiemelendő és egyben a terület természetvédelmi értékességét is aláhúzza, hogy az alacsony fajszám ellenére viszonylag sok a faunisztikai szempontból többé-kevésbé érdekes elem. Említésre méltó elsősorban a *Silvius alpinus* jelenléte, mivel ennek eddigi kevés hazai példánya középhegységeinkből származik. Fontos eredmény továbbá a *Hybomitra bimaculata*, a *Hybomitra solstitialis*, a *Hybomitra nitidifrons confiformis*, a *Tabanus spectabilis*, valamint a *Haematopota scutellata* előkerülése.

A gyűjtött anyag dekádonkénti megoszlását oszlopdiagram (2. ábra) szemlélteti, melyen jól látható, hogy a tájvédelmi körzetben a vizsgált években a bögölyök rajzása május elejétől szeptember közepéig tartott. A rajzási maximum júliusra esett. Lényegében hasonló képet mutat a dekádonkénti fajszám alakulása azzal az eltéréssel, hogy a fajszám június végén és július elején emelkedett a legmagasabbra (12–12 faj). Ettől azonban csak jelentéktelenül maradt el az egyedszám alapjáni csúcspot produkáló július 3. dekádjának fajszáma.

1. ábra: A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet böngyöly (A) és katonalégy (B) faunájának mennyiségi összetétele

2. ábra: A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetben gyűjtött böngyöly anyag dekádok szerinti megoszlása fajszám és egyedszám alapján

A fajok jegyzéke a gyűjtési adatokkal

1. *Silvius alpinus* (SCOPOLI, 1763) (syn. *vituli* FABRICIUS, 1805): Az északi területek kivételével megtalálható Európa nagy részében, a Transzkaukázusban és Észak-Afrikában. Magyarországon szórványos előfordulású, eddigi adatai hegyvidékiek. Ezért a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetből való kimutatása értékes faunisztikai adat. Mély-éger, 1991. 07. 10., 4 ♀ – Soponyai-halastó, 1990. 07. 21., 1 ♀.

2. *Chrysops caecutiens* (LINNAEUS 1758): Palearktikus, Magyarországon általánosan elterjedt, egyes években helyenként közönséges. Homokpuszta, 1989. 07. 06., 1 ♀, MAL; 1989. 06. 24., 1 ♀, MAL; 1989. 08. 12., 1 ♂, MAL – Hosszúvíz, 1991. 06. 27., 2 ♀, MAL; 1991. 07. 16., 1 ♀, MAL – Lencsenpusztai-halastó, 1990. 07. 20., 1 ♀; 1991. 06. 21., 1 ♀ – Mély-éger, 1991. 06. 21., 1 ♂; 1991. 07. 10., 1 ♀; 1991. 07. 31., 1 ♀ – Soponyai-halastó, 1990. 07. 20., 2 ♀; 1991. 07. 10., 1 ♀.

3. *Chrysops viduatus* (FABRICIUS, 1794) (syn. *pictus* MEIGEN, 1820): Palearktikus, keleten Ny-Szibériáig fordul elő, de megtalálták Kis-Ázsiában is. Magyarországon sokfelé gyakori. Galabárdpuszta, 1989. 07. 10., 1 ♀, JZS – Erdősház I., 1987. 07. 02., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 09., 1 ♀, MAL – Hosszúvíz, 1989. 07. 05., 1 ♀, JZS; 1991. 07. 22., 1 ♀, MAL – Mernyei-tó, 1991. 07. 10., 2 ♀ – Mély-éger, 1991. 07. 10., 1 ♀; 1991. 07. 31., 1 ♀ – Soponyai-halastó, 1989. 08. 22., 1 ♀; 1990. 07. 20., 1 ♀; 1991. 07. 31., 1 ♀.

4. *Atylotus fulvus* (MEIGEN, 1804): Palearktikus, Magyarországon gyakori. Erdősház I., 1987. 08. 08., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1989. 08. 22., 1 ♀; 1991. 07. 31., 2 ♀.

5. *Atylotus rusticus* (LINNÉ, 1767): Palearktikus, hazánkban sokfelé gyűjtötték, helyenként gyakori. Erdősház I., 1987. 07. 30., 1 ♀, MAL; 1987. 08. 17., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1991. 07. 31., 2 ♂ 1 ♀ – Mernyei-tó, 1991. 07. 31., 1 ♀.

6. *Hybomitra bimaculata* (MACQUART, 1826): Palearktikus, Magyarországról csak néhány helyről vannak biztos adatai (MAJER 1987). Erdősház I., 1988. 05. 25., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1991. 05. 30., 1 ♀ – Mernyei-tó, 1991. 05. 30., 1 ♀ – Mély-éger, 1991. 07. 10., 1 ♂; 1991. 08. 21., 1 ♂.

7. *Hybomitra ciureai* (SÉGUY, 1937): Palearktikus, nálunk országszerte gyakori. Erdősház I., 1987. 06. 10., 1 ♀, MAL; 1988. 05. 30., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 09., 1 ♀, MAL – Galabárdpuszta, 1989. 07. 10., 1 ♀, JZS – Mernyei-erdő, 1991. 06. 21., 2 ♀ – Mély-éger, 1991. 07. 10., 2 ♀ – Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 2 ♀, MAL – Soponyai-halastó, 1990. 07. 20., 1 ♀, NL; 1991. 07. 10., 3 ♀.

8. *Hybomitra distinguenda* (VERRALL, 1909): Palearktikus, hazánkban szórványosan gyakori. Erdősház I., 1988. 05. 30., 1 ♀, MAL; 1988. 05. 31., 3 ♀, MAL; 1988. 06. 01., 3 ♀, MAL; 1988. 06. 02., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 03., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 07., 2 ♀, MAL; 1988. 06. 09., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1991. 05. 30., 1 ♀; 1991. 05. 31., 4 ♀ – Mernyei-tó, 1991. 05. 31., 1 ♂ 5 ♀ – Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 1 ♂ 2 ♀, MAL.

9. *Hybomitra muehlfeldi* (BRAUER, 1880): Palearktikus, Magyarországon nem ritka. Mély-éger, 1991. 07. 10., 1 ♀ – Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 2 ♂, MAL:

10. *Hybomitra nitidifrons confiformis* CHVÁLA et MOUCHA, 1971: Palearktikus, Magyarországon eddig csak Darányból említi Majer (1987). A törzsalakja Szibériában él. A tájvédelmi körzet egyik színezőeleme. Felsőkak, 1990. 05. 02., 1 ♀ – Soponyai-halastó, 1990. 05. 02., 1 ♀.

11. *Hybomitra solstitialis* (MEIGEN, 1820): Csak Európa néhány országából ismerjük. Magyarországon elég ritka, biztos adatát az Éger-völgyből (Pécs) említi az irodalom (MAJER 1987). Erdősház I., 1988. 05. 30., 1 ♀, MAL – Mernyei-tó, 1991. 05. 30., 1 ♀.

12. *Hybomitra tropica* (LINNAEUS, 1758): Palearktikus, hazánkban a ritkább bögölyök közé tartozik. Soponyai-halastó, 1990. 05. 02., 1 ♂ 1 ♀.

13. *Tabanus autumnalis* LINNAEUS, 1761: Palearktikus, hazánkban általánosan elterjedt, helyenként gyakori is lehet. Erdősház I., 1988. 06. 02., 2 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1989. 08. 22., 1 ♀.

14. *Tabanus bovinus* LINNAEUS, 1758: Palearktikus, Magyarországon sokfelé gyakori. Erdősház I., 1987. 09. 14., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 02., 1 ♂ 1 ♀, MAL – Gyótapuszta, 1989. 07. 27., 1 ♀, JZS – Homokpuszta, 1989. 07. 20., 1 ♀, MAL; 1990. 07. 20., 1 ♀, NL – Mernyei-erdő, 1989. 08. 22., 1 ♀; 1990. 09. 15., 1 ♀; 1991. 05. 31., 2 ♂ 1 ♀ – Mernyei-tó, 1990. 09. 15., 1 ♀; 1991. 05. 31., 1 ♀.

15. *Tabanus bromius* LINNAEUS, 1758: Palearktikus, egyike a legközönségesebb hazai bögölyöknek. Ezt a tájvédelmi körzetben végzett gyűjtések eredményei is igazolják. Gyótapuszta, 1989. 07. 27., 1 ♀, JZS – Erdősház I., 1987. 07. 23., 1 ♀, MAL; 1987. 08. 20., 1 ♀, MAL; 1987. 09. 01., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 01., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 02., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 04., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 07., 2 ♀, MAL – Homokpuszta, 1989. 06. 29., 1 ♀, MAL; 1989. 07. 01., 1 ♀, MAL; 1989. 07. 04., 1 ♀, MAL; 1989. 07. 20., 1 ♀, MAL; 1989. 08. 16., 1 ♀, MAL – Hosszúvíz, 1991. 07. 22., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 25., 1 ♂, MAL; 1991. 08. 04., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1989. 08. 22., 8 ♀; 1990. 07. 21., 2 ♀; 1991. 05. 31., 7 ♀; 1991. 06. 21., 1 ♀ Mernyei-tó, 1990. 07. 21., 2 ♀; 1991. 05. 31., 2 ♀; 1991. 06. 21., 2 ♀, – Mély-éger, 1991. 07. 10., 1 ♀ – Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 2 ♀, MAL – Soponyai-halastó, 1989. 08. 22., 2 ♀; 1990. 07. 20., 1 ♂, NL.

16. *Tabanus cordiger* MEIGEN, 1820: Palearktikus, Magyarországon szórványos előfordulású. Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 1 ♂, MAL.

17. *Tabanus maculicornis* ZETTERSTEDT, 1842: Palearktikus, hazánkban elsősorban a hegy- és dombvidékeken helyenként gyakori. Érdekes, hogy a tájvédelmi körzetből aránylag nagy számban és sok lelőhelyen került elő. Erdősház I., 1988. 05. 30., 2 ♀, MAL; 1987. 06. 15., 1 ♀; 1988. 05. 30., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 05., 3 ♀, MAL; 1988. 06. 08., 1 ♀, MAL – Homokpuszta, 1989. 07. 04., 1 ♀, MAL; 1989. 07. 06., 1 ♀, MAL; 1990. 07. 20., 1 ♀, NL – Mernyei-erdő, 1991. 05. 31., 2 ♀, – Mernyei-tó, 1991. 05. 31., 1 ♀ – Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 2 ♀, MAL – Soponyai-halastó, 1990. 07. 20., 1 ♀.

18. *Tabanus spectabilis* LOEW, 1858: Palearktikus, hazánkban szórványosan, főleg hegyvidékeken található. Erdősház I., 1988. 06. 11., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1991. 06. 21., 1 ♀ – Mernyei-tó, 1991. 06. 21., 1 ♀.

19. *Tabanus sudeticus* ZELLER, 1842: Palearktikus, nálunk helyenként nem ritka. Búsvári-halastó, 1989. 08. 06., 2 ♀ – Homokpuszta, 1990. 07. 20., 1 ♀ – Mernyei-erdő, 1989. 08. 22., 1 ♀ – Mély-éger, 1991. 07. 10., 1 ♂ 2 ♀ – Mély-égeri-halastó, 1990. 07. 20., 2 ♀ – Soponyai-halastó, 1989. 08. 06., 1 ♀; 1989. 08. 22., 1 ♀; 1990. 07. 20., 1 ♀; 1991. 07. 31., 1 ♀.

20. *Tabanus tergestinus* EGGER, 1859: A Palearktikumnak főleg a mediterrán vidékein fordul elő. Magyarországon gyakori. Homokpuszta, 1989. 06. 26., 1 ♀, MAL.

21. *Heptatoma pellucens* (FABRICIUS, 1776): Palearktikus, hazánkban szórványos előfordulású. Homokpuszta, 1989. 08. 21., 1 ♀, MAL; 1989. 08. 24., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1989. 08. 22., 2 ♀.

22. *Haematopota italica* MEIGEN, 1804: Valószínűleg palearktikus elterjedésű, hazánkban általános. Erdősház I., 1987. 06. 10., 2 ♀, MAL – Galabárdpuszta, 1989. 07. 10., 1 ♀, JZS – Homokpuszta, 1989. 07. 21., 2 ♀, MAL – Hosszúvíz, 1991. 07. 13., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 14., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 25., 1 ♀, MAL; 1991. 08. 11., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1991. 06. 21., 1 ♀ – Mernyei-tó, 1991. 06. 21., 3 ♀ – Soponyai-halastó, 1989. 08. 22., 1 ♀.

23. *Haematopota pluvialis* (LINNAEUS, 1758): Csaknem az egész Palearktikumban elterjedt, hazánkban a legközönségesebb bögöly. A tájvédelmi körzet bögöly faunájának mennyiségi összetételében az első helyen áll, az összes gyűjtött példány több, mint a felét (51, 9%) teszi ki. Búsvári-halastó, 1989. 08. 06., 8 ♀ – Erdősház I., 1987. 06. 24., 1 ♀, MAL; 1987. 06. 29., 1 ♀, MAL; 1987. 07. 02., 2 ♀, MAL; 1987. 07. 16., 4 ♀, MAL; 1987. 07. 17., 2 ♀, MAL; 1987. 07. 20., 2 ♀, MAL; 1987. 07. 21., 2 ♀, MAL; 1987. 07. 22., 7 ♀, MAL; 1987. 07. 23., 8 ♀, MAL; 1987. 07. 29., 1 ♀, MAL; 1987. 07. 30., 1 ♀, MAL; 1987. 07. 31., 2 ♀, MAL; 1987. 09. 01., 2 ♀, MAL; 1987. 09. 04., 2 ♀, MAL; 1988. 06. 02., 2 ♀, MAL; 1988. 06. 07., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 11., 2 ♀, MAL; 1988. 07. 05., 2 ♀, MAL; 1988. 07. 09., 1 ♀, MAL; 1988. 08. 05., 1 ♀, MAL; 1988. 08. 08., 2 ♀, MAL; 1988. 08. 09., 1 ♀, MAL; 1988. 08. 18., 2 ♀, MAL; 1988. 08. 20., 1 ♀, MAL; 1988. 08. 24., 2 ♀, MAL – Homokpuszta, 1989. 05. 16., 1 ♀, MAL; 1989. 05. 22., 1 ♂, MAL; 1989. 05. 24., 2 ♀, MAL; 1989. 06. 26., 1 ♀, MAL; 1989. 06. 29., 1 ♀, MAL; 1989. 07. 01., 1 ♂ 12 ♀, MAL; 1989. 07. 04., 3 ♀, MAL; 07. 06., 3 ♀, MAL; 1989. 07. 20., 8 ♀, MAL; 1989. 07. 21., 4 ♀, MAL; 1989. 07. 22., 7 ♀, MAL; 1989. 08. 07., 3 ♀, MAL; 1989. 08. 08., 1 ♀, MAL; 1989. 08. 10., 1 ♀, MAL; 1989. 08. 12., 3 ♀, MAL; 1989. 08. 16., 1 ♀, MAL; 1989. 08. 18., 2 ♀, MAL; 1989. 08. 21., 1 ♀, MAL; 1989. 08. 23., 1 ♀, MAL – Hosszúvíz, 1991. 06. 27., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 03., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 07., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 11., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 12., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 17., 2 ♀, MAL; 1991. 07. 20., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 25., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 30., 1 ♀, MAL; 1991. 08. 09., 1 ♀, MAL; 1991. 08. 16., 1 ♀, MAL; 1991. 08. 21., 1 ♀, MAL; 1991. 09. 04., 1 ♀, MAL – Kis-gyóttai-erdő, 1991. 06. 24., 1 ♀ – Kencsen-pusztai-halastó, 1990. 07. 20., 1 ♀, – Mernyei-erdő, 1989. 08. 22., 2 ♀; 1990. 07. 21., 2 ♀; 1990. 09. 15., 3 ♀; 1991. 06. 21., 2 ♀; 1991. 07. 10., 3 ♀; 1991. 07. 31., 1 ♂ 5 ♀ – Mernyei-tó, 1990. 07. 21., 1 ♂ 5 ♀; 1990. 09. 15., 1 ♂ 4 ♀; 1991. 06. 21., 5 ♀; 1991. 07. 10., 12 ♀; 1991. 07. 31., 3 ♀ – Mély-éger, 1991. 07. 10., 1 ♂ 6 ♀; 1991. 07. 30., 1 ♂; 1991. 07. 31., 5 ♀ – Mély-

égeri halastó, 1990. 07. 20., 11 ♀, MAL; 1991. 07. 20., 4 ♀, MAL – Soponyai-halastó, 1989. 08. 06., 2 ♀; 1989. 08. 06., 7 ♀, MAL; 1989. 08. 22., 3 ♀; 1990. 07. 20., 7 ♀; 1991. 06. 21., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 10., 1 ♀; 1991. 07. 31., 2 ♀.

24. *Haematopota scutellata* (OLSUFJEV, MOUCHA et CHVÁLA, 1964): Közép- és Dél-Európában, valamint a Transzkaukázusban gyűjtötték. Magyarországról csak Csánigról említi az irodalom (MAJER 1987). A tájvédelmi körzetben is mindössze egy példánya került elő. Soponyai-halastó, 1991. 07. 31., 1 ♀.

25. *Haematopota subcylindrica* PANDELLÉ, 1883: Valószínűleg palearktikus elterjedésű, hazánkban sokféle fogták, de gyakorinak nem nevezhető. Erdősház I., 1987. 08. 08., 1 ♀, MAL – Homokpuszta, 1989. 08. 06., 1 ♀, MAL; 1989. 08. 12., 1 ♀, MAL – Mernyei-erdő, 1991. 05. 31., 1 ♀; 1991. 07. 31., 1 ♀ – Mély-éger, 1991. 06. 21., 2 ♀ – Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 5 ♀, MAL; 1991. 07. 10., 1 ♀ – Soponyai-halastó, 1991. 07. 31., 1 ♀.

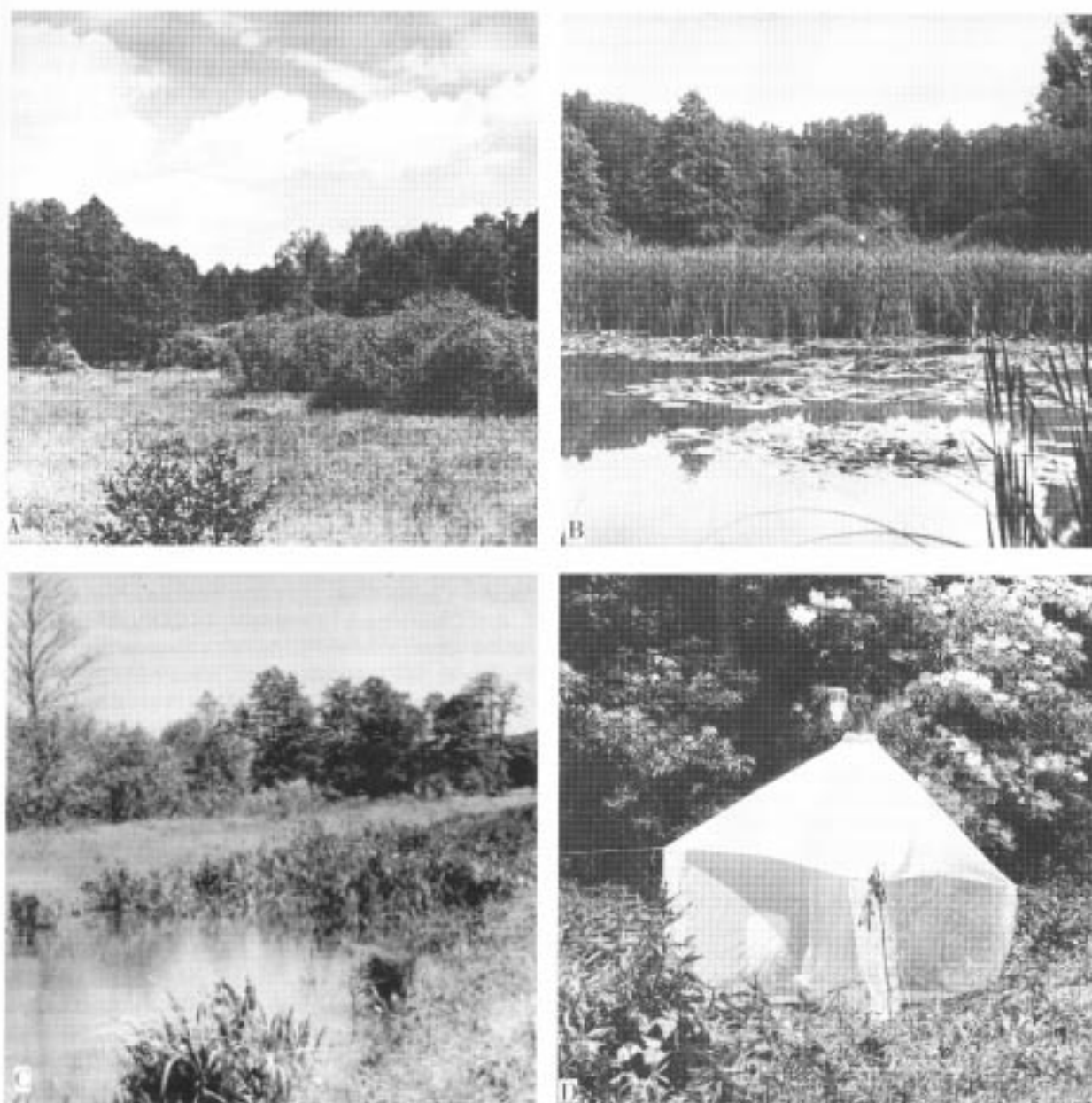
Katonalegyek (Stratiomyidae)

A katonalegyek hazánkban a közepesen kutatott két-szárnyúak közé sorolhatók. Erre a családra is jellemző, hogy aránylag sok még a kevésbé feltárt, vagy kifejezetten fehér foltnak számító terület. Az utóbbiak közé tartozik a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet is, mely mint kiderült sok szempontból kedvező feltételeket biztosít a katonalegyek számára. A tájvédelmi körzetből kimutatott 21 faj ugyan csupán mintegy 40%-a a hazai faunának, a fentebb írtak miatt mégis érdemes az adatokat közreadni.

A 311 példányból álló anyag mennyiségi összetételében 3 faj dominanciája kiemelkedő. Érdekes, hogy ezek közül csak a *Chloromyia formosa* kötődik a fejlődése szempontjából vízhez, mivel lárvája nedves talajban, korhadó uszadékban él. Egyedszám tekintetében az első helyen az *Actina nitens* áll, ez adja a teljes anyag 27%-át. A második helyet a *Pachygaster atra* foglalja el (20,6%). A harmadik helyre a már említett *Chloromyia formosa* került (18%). Viszonylag nagy számban részesedik még az anyagból a *Microchrysa polita* (8,4%).

A felsorolt 4 faj teszi ki az összes katonalegy egyed 74%-át (1. ábra: B). Összességében a vízben fejlődő fajok nagyobb dominanciája lett volna várható. Az eddigi tapasztalatok arra utalnak, hogy a tájvédelmi körzet számos részén uralkodó vizes élőhelyek kevésbé befolyásolják a katonalegy fauna alakulását. Különösen feltűnő a kifejezetten vízhez kötődő *Stratiomyis* fajok teljes hiánya, legalábbis a vizsgált időszakban.

A gyűjtött anyag dekádonkénti megoszlását oszlopdiagram ábrázolja (4. ábra). Ezen látható, hogy az egyedszám kisebb visszaesésekkel április végétől június végéig csaknem azonos szinten áll. Július első és második dekádjában volt a legmagasabb, utána meredeken visszaesett, majd a rajzás a vizsgált években augusztus második felében ért véget.

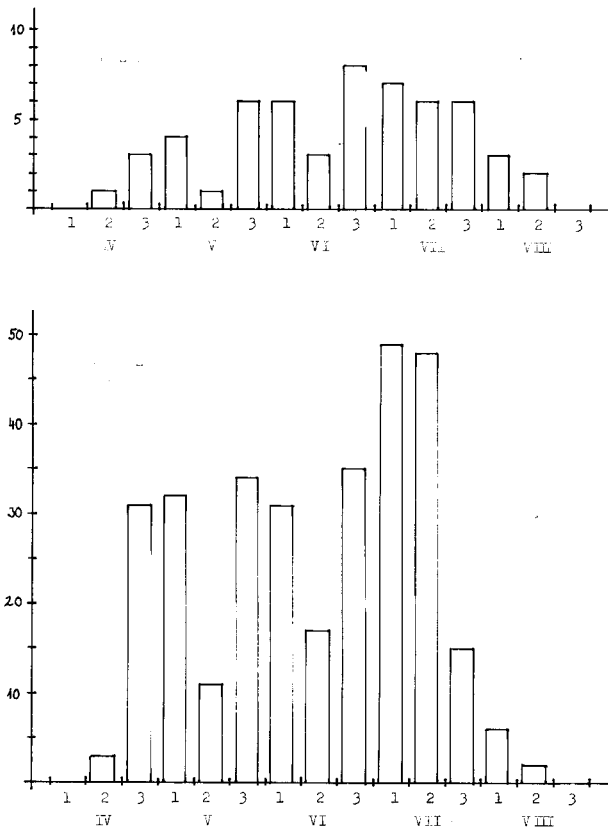

3. ábra: Képek a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetből. A: A Mély-éger részlete a Mély-égeri-halastó és Felsőkak között. A mély fekvésű erdő csapadékos időszakban nedves tisztásai kedvelt tartózkodási helyek a bögölyök számára. B: A Lencsenpusztai-halastó sekélyebb, dús vegetációjú része jó fejlődési lehetőséget biztosít sok bögöly és katonalégy lárváinak. C: A Boronka-patak felduzzasztott részlete a Gyótai-halastó közelében. D: A szerző alkalmi Malaise-csapdája Hosszúvíz mellett, a Boronka-patak partján, a ritka *Allognosta vagans* Loew lelőhelyén

Viszonylag egyenletesen emelkedett a dekádonként gyűjtött fajok száma, mely a maximumát június végén érte el, majd fokozatosan csökkent.

A fauna minőségi összetétele szempontjából első helyre kívánkozik az *Allognosta vagans* megemlítése,

melynek a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetből való közlése egyben a faj első hazai publikált adata. A ritkább katonalégyek közül érdekesebb még a *Chorisops tibialis*, az *Oxycera nigricornis* és a *Pachygaster leachi* előfordulása.

4. ábra: A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetben gyűjtött katonalégy anyag dekádankénti megoszlása fajszám és egyedszám alapján

A fajok jegyzéke a gyűjtési adatokkal

1. *Actina nitens* (LATREILLE, 1809): Közép-, Nyugat- és Dél-Európában, Ukrajnában, valamint a Transzkaukázusban gyűjtötték. Hazánkban általánosan elterjedt, sokfelé nagyon közönséges. A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetben egyedszámát tekintve az első helyen áll, részese 27%. Erdősház I., 1987. 05. 24., 3 ♂ 2 ♀ MAL; 1987. 05. 25., 1 ♂ 2 ♀, MAL; 1987. 05. 28., 1 ♀, MAL; 1987. 05. 29., 3 ♀, MAL; 1987. 06. 01., 3 ♂ 5 ♀, MAL – Felsőkkak, 1990. 05. 02., 2 ♂ 1 ♀ – Homokpuszta, 1989. 05. 14., 4 ♂ 7 ♀ – Kis-gyóttai-erdő, 1990. 05. 02., 9 ♂; 1991. 04. 30., 3 ♂ 3 ♀ – Lencsepusztai-halastó, 1990. 05. 01., 6 ♂ 1 ♀, – Mernyei-erdő, 1990. 07. 21., 3 ♂ 1 ♀; 1991. 04. 30., 5 ♂ 3 ♀; 1991. 05. 30., 1 ♂ – Soponyai-halastó, 1990. 05. 01., 8 ♂.

2. *Allognosta vagans* (LOEW, 1873): Palearktikus elterjedésű, de Európában csak Közép-Európa néhány országában (Ausztria, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, Németország), továbbá Nyugat-Szibériában, Kínában és Japánban fordul elő. Első magyarországi említése (ROZKOŠNÝ, 1982) a Ba-

kony hegységből származik (Majer József szóbeli közlése alapján), de közelebbi adatok nélkül és a példány is valószínűleg elveszett. Újabban sikerült gyűjteni az Aggteleki Nemzeti Parkban is (publikálatlan adat), így a fajnak az első, konkrét lelőhelyét és időpontot is tartalmazó adata a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetből származik. Hosszúvíz, 1991. 07. 11., 1 ♀, MAL.

3. *Beris chalybeata* (FORSTER, 1771): Európai faj, hazánkban elsősorban a hegy- és dombvidéken él. Erdősház I., 1987. 05. 24., 1 ♀, MAL; 1987. 06. 07., 2 ♂ 5 ♀, MAL – Kis-gyóttai-erdő, 1991. 04. 30., 2 ♀; 1991. 05. 30., 4 ♀ – Mernyei-erdő, 1990. 07. 21., 1 ♀; 1991. 04. 30., 1 ♂ 2 ♀; 1991. 05. 30., 1 ♂ 2 ♀.

4. *Beris clavipes* (LINNAEUS, 1767): Gyakori európai faj, hazánkban sem ritka. Homokpuszta, 1989. 06. 07., 1 ♀, MAL – Soponyai-halastó, 1990. 05. 01., 2 ♀.

5. *Beris vallata* (FORSTER, 1771): Európai faj, Magyarországon nem gyakori. Hosszúvíz, 1991. 05. 31., 1 ♂, MAL; 1991. 06. 07., 2 ♂, MAL; 1991. 06. 12., 1 ♂ 2 ♀, MAL; 1991. 06. 14., 1 ♂ 3 ♀, MAL; 1991. 06. 19., 1 ♀, MAL; 1991. 06. 24., 1 ♂ 1 ♀, MAL; 1991. 06. 25., 1 ♀.

6. *Chloromyia formosa* (SCOPOLI, 1763): Palearktikus, mindenütt, így hazánkban is gyakori. Erdősház I., 1987. 06. 26., 1 ♂, MAL; 1987. 07. 02., 1 ♀, MAL; 1987. 07. 20., 1 ♂, MAL; 1987. 07. 21., 1 ♀, MAL; 1988. 06. 11., 1 ♀, MAL – Gyóttapuszta, 1989. 06. 11., 2 ♂ 1 ♀, JZS – Homokpuszta, 1990. 07. 20., 1 ♂, NL – Hosszúvíz, 1990. 07. 20., 1 ♀; 1991. 06. 17., 2 ♂ 1 ♀, MAL; 1991. 06. 24., 1 ♂ 1 ♀, MAL; 1991. 06. 27., 1 ♂, MAL; 1991. 07. 03., 3 ♂ 1 ♀, MAL; 1991. 07. 08., 1 ♂ 3 ♀, MAL; 1991. 07. 10., 1 ♂, MAL; 1991. 07. 12., 1 ♂, MAL; 1991. 07. 13., 4 ♂, MAL; 1991. 07. 14., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 17., 1 ♂ 1 ♀, MAL; 1991. 07. 20., 2 ♀, MAL; 1991. 07. 25., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 28., 1 ♀, MAL; 1991. 08. 09., 1 ♀, MAL; 1991. 08. 16., 1 ♀, MAL – Kis-gyóttai-erdő, 1991. 06. 21., 2 ♂; 1991. 07. 10., 3 ♂ 1 ♀ – Lencsepusztai-halastó, 1991. 06. 21., 1 ♂ – Mernyei-erdő, 1991. 06. 21., 1 ♂ 2 ♀; 1991. 07. 10., 1 ♂ 2 ♀ – Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 1 ♂ – Soponyai-halastó, 1990. 07. 20., 1 ♂ 1 ♀; 1991. 07. 10., 1 ♀.

7. *Chloromyia speciosa* (MACQUART, 1834) (syn. melampogon ZELLER, 1832): Palearktikus, Magyarországon általánosan elterjedt. Erdősház I., 1998. 06. 11., 1 ♂, MAL – Gyóttapuszta, 1989. 06. 11., 1 ♂, JZS – Hosszúvíz, 1991. 07. 13., 1 ♀, MAL.

8. *Chorisops tibialis* (MEIGEN, 1820): Európa nagy részében előfordul, de gyűjtötték Izraelben is. Magyarországon a ritkább katonalégyek közé tartozik. Erdősház I., 1987. 05. 04., 1 ♂, MAL.

9. *Microchrysa polita* (LINNAEUS, 1758): Európa nagy részében előfordul, de Mongóliában is gyűjtötték. Hazánkban szórányosan található. Erdősház I., 1987. 05. 29., 1 ♀, MAL; 1987. 06. 01., 11 ♀, MAL – Hosszúvíz,

1991. 06. 27., 2 ♀, MAL; 1991. 08. 16., 1 ♀, MAL – Kisgyótai-erdő, 1990. 05. 02., 1 ♂ 1 ♀; 1991. 04. 30., 1 ♂, 1991. 05. 30., 2 ♀ – Mernyei-erdő, 1991. 04. 30., 1 ♂, 2 ♀; 1991. 05. 30., 1 ♂ – Soponyai-halastó, 1991. 05. 31., 1 ♀; 1991. 06. 21., 1 ♀, MAL.

10. *Odontomyia angulata* (PANZER, 1798): Gyakori palearktikus faj, Magyarországon sem ritka. Mély-éger, 1991. 07. 31., 1 ♂.

11. *Odontomyia annulata* (MEIGEN, 1822): Európai katonalégy, hazánkban nem gyakori. Mély-éger, 1991. 07. 10., 1 ♂.

12. *Odontomyia argentata* (FABRICIUS, 1794): Palearktikus, Magyarországon nem gyakori. Mernyei-erdő, 1990. 04. 11., 2 ♂ – Soponyai-halastó, 1990. 04. 11., 1 ♂.

13. *Odontomyia hydroleon* (LINNAEUS, 1758): Palearktikus, Magyarországon gyakori. Mély-égeri-halastó, 1991. 06. 21., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 10., 3 ♀ – Soponyai-halastó, 1991. 05. 30., 1 ♂ 2 ♀.

14. *Oplodontha viridula* (FABRICIUS, 1775): Palearktikus, hazánkban sokfelé gyakori, helyenként nagyon közönséges. Ezért érdekes, hogy a tájvédelmi körzetben csupán 1 példánya került elő. Mély-éger, 1991. 07. 10., 1 ♀.

15. *Lasiopa calva* (MEIGEN, 1822): Európai, Magyarországon gyakori. Homokpuszta, 1989. 06. 29., 1 ♂, MAL – Mély-éger, 1991. 06. 21., 1 ♂ 2 ♀.

16. *Lasiopa villosa* (FABRICIUS, 1794): Európából, Iránból és Izraelből ismerjük, hazánkban gyakori. Erdősház I., 1988. 06. 02., 3 ♀ – Gyótapusztá, 1989. 07. 27., 1 ♂, JZS – Mély-éger, 1991. 06. 21., 3 ♂ 1 ♀.

17. *Nemotelus pantherinus* (LINNAEUS, 1758): Palearktikus, nálunk gyakori. Hosszúvíz, 1989. 07. 05., 1 ♂, JZS – Soponyai-halastó, 1991. 05. 30., 1 ♀.

18. *Oxycera leonina* (PANZER, 1798): Európában és Transzkaukázusban gyűjtötték. Hazánkban szörványos

előfordulású, korábban csak a Dunántúli és az Északi-középhegységéből ismerjük. Újabban előkerült a Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzetben is (TÓTH, 1992. d). Érdekes, hogy a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzetben nem látszik ritkának. Homokpuszta, 1989. 07. 20., 1 ♀, MAL – Hosszúvíz, 1991. 07. 12., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 13., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 14., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 20., 2 ♀ – Soponyai-halastó, 1989. 08. 06., 1 ♀.

19. *Oxycera nigricornis* OLIVIER, 1812 (syn. formosa MEIGEN, 1822): Európai, Magyarországon ritka, első említése a Bakony hegységéből származik (CSIBY-TÓTH, 1981). A tájvédelmi körzet a harmadik hazai lelőhelye. Soponyai-halastó, 1991. 06. 21., 1 ♀.

20. *Pachygaster atra* (PANZER, 1798): Európában, Izraelben és Törökországban gyűjtötték. Hazánkban mindenfelé gyakori. Erdősház I., 1987. 06. 29., 1 ♂ 1 ♀, MAL; 1987. 07. 20., 1 ♂, MAL – Homokpuszta, 1989. 07. 06., 1 ♂, MAL; 1989. 07. 04., 1 ♂, MAL 1989. 07. 20., 1 ♀, MAL – Hosszúvíz, 1991. 06. 24., 1 ♂, MAL; 1991. 06. 25., 1 ♂ 1 ♀, MAL; 1991. 06. 27., 2 ♂ 1 ♀, MAL; 1991. 07. 03., 1 ♂ 1 ♀, 1991. 07. 07., 3 ♂ 1 ♀; 1991. 07. 08., 2 ♂ 3 ♀, MAL; 1991. 07. 11., 1 ♂ 1 ♀, MAL; 1991. 07. 12., 2 ♂ 3 ♀, MAL; 1991. 07. 13., 3 ♂ 5 ♀, MAL; 1991. 07. 14., 3 ♂ 2 ♀, MAL; 1991. 07. 17., 1 ♂, MAL; 1991. 07. 25., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 28., 1 ♀, MAL; 1991. 08. 09., 1 ♂ 3 ♀, MAL – Kis-gyótai-erdő, 1991. 07. 10., 3 ♂ 1 ♀ – Mernyei-erdő, 1990. 07. 21., 3 ♀; 1991. 07. 10., 2 ♂ 5 ♀.

21. *Pachygaster leachi* (CURTIS, 1824): Európából és a Transzkaukázusból gyűjtötték. Magyarországon ritka, korábban csak a Bükkből ismertük. (MAJER, 1977), de azóta néhány más lelőhelyről is előkerült. Hosszúvíz, 1991. 07. 10., 1 ♂, MAL; 1991. 07. 17., 1 ♀, MAL; 1991. 07. 20., 1 ♀, MAL.

IRODALOM

- Chvála, M. (1988): Family Tabanidae. – In: Soós, Á. and Papp L. (eds.): Catalogue of Palaearctic Diptera, 5: 97–171.
- Chvála, M.–Lyneborg, L.–Moucha, L. (1972): The Horse Flies of Europe (Diptera, Tabanidae). – Ent. Soc. Copenhagen, 1–499.
- Csiby M.–Tóth S. (1981): A Bakony hegység katonalégy-faunája (Diptera: Stratiomyidae) – A Veszpr. Megy. Múz. Közl., 16: 179–202.
- Majer J. (1977): Katonalegyek–Gömblegyek. Stratiomyidae–Acroceridae. – Fauna Hung., 14 (10): 1–75.
- Majer J. (1985): A magyarországi bögyök elterjedése, életmódja és gazdasági jelentősége (Magyarország Tabanidae faunája I.) – Studia Ped. Auct. Univ. Pécs Publ., 4: 55–69.
- Majer J. (1987): Bögyök. Tabanidae – Fauna Hung., 14 (10): 1–57.
- Rozkošný, R. (1982): A Biosystematic Study of the European Stratiomyidae (Diptera). – The Hague–Boston–London, 1: 1–401.
- Rozkošný, R.–NARTSHUK, E. P. (1988): Family Stratiomyidae. – In: Soós, Á. and Papp, L. (eds.): Catalogue of Palaearctic Diptera, 5: 42–96.
- Tóth, S. (1992a): Vegyes kétszárnyú (Diptera) adatok a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet faunájához – Dunántúli Dolg. Term. tud. Sor., 7: 273–287.
- Tóth, S. (1992b): A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet zengőlégy faunája (Diptera: Syrphidae) – Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sor., 7: 289–313.
- Tóth, S. (1992c): A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet fűrészlégy faunája (Diptera: Tachinidae) – Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sor., 7: 315–329.
- Tóth, S. (1992d): Adatok a Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet kétszárnyú faunájának ismeretéhez, II. Rövidcsápuak (Diptera: Brachycera) – Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sor. 6: 189–197.

SÁNDOR TÓTH: DATA TO THE FAUNE OF THE HORSE-FLY AND SOLDIER-FLY
(DIPTERA: TABANIDAE, STRATIOMYIDAE) OF THE PROTECTED AREA
OF THE BORONKA REGION

Resume

The author – on behalf of Levente Ábrahám, manager of the Department of Natural Science of Museums of Somogy County, Kaposvár) had analyzed the dipterous insects living in the Protected Area of Boronka District between 1989–1991. The aim of his work was to explore the Syrphidae and Tachinidae faunas of the region (Tóth 1992b, 1992c), but besides he made collections of several other species of the Dipterans. Among these a study has been published dealing with mosquitoes (Culicidae), horse-gnats (Tipulidae), pond-gnats (Limoniidae), bee flies (Bombyliidae), swod flies (Therevidae) and headed flies (Conopidae) (Tóth 1992a, 1992d).

This work publishes the faunistical data of the Horse-fly (Tabanidae) and Soldier-fly (Stratiomyidae) collected in the Protected Area. These groups have not been collected before (not even published) on the area, so the mentioned groups all count as new ones in the fauna of the region.

Among the 64 taxons 25 Horse-fly and 21 Soldier-fly were detected. Many of the dipterans are wide spread and frequent, but relatively there are many rare ones among them in spite of the low species number. The *Allognosta vagans* Loew (Stratiomyidae) is one of those whose Hungarian report – involving the first Hungarian locality and date – is from the Protected Area of Boronka region, from Hosszúvíz.

Another important result is the presence of *Silvius alpinus* Scop. (Tabanidae) as the species is known from the highlands.

Some more remarkable species: *Hybomitra bimaculata* Macq., *Hybomitra nitidifrons confiformis* Chvala-Moucha, *Hybomitra solstitialis* Meig., *Tabanus spectabilis* Loew, *Haematopota scutellata* Ols. (Tabanidae). *Chorisops tibialis* Meig., *Oxycera nigricornis* Oliv., *Pachygaster leachi* Curt. (Stratiomyidae).

SÁNDOR TÓTH: ANGABEN ÜBER DIE BREMSEN UND WAFFENFLIEGEN FAUNA DES
BORONKA-MELLÉKI NATURSCHUTZGEBIET (DIPTERA: TABANIDAE, STRATIOMYIDAE)

Zusammenfassung

Der Autor untersuchte zwischen 1987–1991 die Dipteren-Fauna des Boronka-melléki Naturschutzgebietes. Es wurde besondere Aufmerksamkeit der Sammlung der Syrphiden und Tachiniden gewidmet (Tóth 1992b, 1992c). Neben diesen Gruppen wurden vom Verfasser auch die Familien Culicidae, Tipulidae, Limoniidae, Bombyliidae, Therevidae, Conopidae (Tóth 1992a), Tabanidae und Stratiomyidae erforscht. In dieser Arbeit werden die Untersuchungsergebnisse über Bremsen und Waffnenfliegen des Bezirkes veröffentlicht. Im Gebiet wurden früher keine diesbezüglichen Arbeiten ausgeführt, so sind von hier nachgewiesenen Arten alle

neu für diesen Landteil Ungarns. Im Gebiet dominieren die allgemeinen verbreiteten, überall vorkommenden Arten, doch sind auch mehrere interessanten Arten zu verzeichnen: *Silvius alpinus* (Scopoli, 1763), *Hybomitra bimaculata* (Macquart, 1826), *Hybomitra nitidifrons confiformis* Chvála-Moucha, 1971, *Hybomitra solstitialis* (Meigen, 1820), *Tabanus spectabilis* Loew, 1858, *Haematopota scutellata* (Olsufjev, Moucha-Chvála, 1964), *Allognosta vagans* (Loew, 1873), *Chorisops tibialis* (Meigen, 1820), *Oxycera nigricornis* Olivier, 1812, *Pachygaster leachi* (Curtis, 1824).